

ЦИФРОВІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР В УКРАЇНІ: МЕЖІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА РИЗИКИ ДЛЯ ПРАВ ОСОБИ

Ковтунович Олександра, Шарчук Катерина,
*здобувачки 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
юридичного факультету*

*Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)*

Науковий керівник: Боровик Людмила,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
академік Академії адміністративно-правових наук,
член-кореспондент Міжнародної кадрової академії,
Почесний професор Baltic Research Institute of Information Economic Area
(Латвія), Почесний професор European Institute of Further Education
(Словацька Республіка), доцент кафедри кримінально-правових та
адміністративно-правових дисциплін.
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)*

Анотація. У статті досліджується проблематика цифровізації адміністративних процедур в Україні крізь призму адміністративно-правових меж її реалізації та впливу на забезпечення прав особи. Обґрунтовується, що впровадження електронних адміністративних послуг та автоматизація управлінських процесів суттєво трансформують характер взаємодії між особою та адміністративним органом, однак водночас породжують низку нових правових викликів.

Проаналізовано нормативно-правові засади цифровізації адміністративних процедур, зокрема положення Закон України «Про адміністративну процедуру», у контексті їх адаптації до електронного середовища. Встановлено, що чинне регулювання має фрагментарний характер і не повною мірою враховує особливості реалізації адміністративної процедури в умовах цифровізації.

Особливу увагу приділено співвідношенню цифровізації адміністративних процедур із принципами належної адміністративної процедури, зокрема правом особи бути вислуханою, брати участь у

процедурі, отримувати обґрунтоване рішення та ефективно його оскаржувати. Доведено, що в умовах автоматизації прийняття адміністративних рішень існує ризик звуження процесуальних гарантій особи та формалізації взаємодії з адміністративним органом.

Окремо досліджено проблему автоматизованого прийняття адміністративних рішень та визначено його правову природу, допустимість і межі застосування. Обґрунтовано, що використання алгоритмічних рішень у сфері публічного управління є допустимим лише за умови збереження ефективного людського контролю та забезпечення прозорості відповідних процедур.

Виявлено ключові ризики цифровізації адміністративних процедур для прав особи, серед яких: обмеження можливостей участі особи у процедурі, непрозорість алгоритмів прийняття рішень, складність реалізації права на оскарження, а також технічні та організаційні збої.

За результатами дослідження сформульовано пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання цифровізації адміністративних процедур, зокрема в частині закріплення меж автоматизації, забезпечення гарантій участі особи, підвищення прозорості адміністративних рішень та адаптації законодавства до умов цифрової трансформації.

Ключові слова: цифровізація адміністративних процедур, адміністративна процедура, автоматизоване прийняття рішень, дискреційні повноваження, права особи, належна адміністративна процедура, адміністративно-правові межі, електронні адміністративні послуги.

Abstract. The article examines the digitalization of administrative procedures in Ukraine through the lens of administrative and legal boundaries and its impact on the protection of individual rights. It is argued that the rapid development of electronic administrative services and the automation of decision-making processes significantly transform the interaction between individuals and public authorities, while simultaneously generating new legal challenges.

The study analyzes the regulatory framework governing digital administrative procedures, with particular attention to its adaptation to the digital environment. It is established that the existing legal regulation remains fragmented and does not fully ensure the proper implementation of administrative procedures in electronic form.

Special emphasis is placed on the correlation between digitalization and the principles of proper administrative procedure, including the right to be heard, the right to participate in the procedure, the right to a reasoned decision, and the right to effective appeal. The article demonstrates that the increasing use of automated decision-making may lead to the narrowing of procedural guarantees

and the formalization of interactions between individuals and administrative bodies.

Particular attention is given to the legal nature, admissibility, and limits of automated administrative decisions. It is substantiated that the use of algorithm-based decision-making in public administration is permissible only under conditions of effective human oversight and transparency of procedures.

The key risks associated with the digitalization of administrative procedures are identified, including limited opportunities for individual participation, lack of transparency in decision-making algorithms, difficulties in exercising the right to appeal, and technical failures.

Based on the results of the study, proposals are formulated to improve the administrative and legal regulation of digital administrative procedures, particularly regarding the establishment of clear limits of automation, strengthening procedural guarantees, ensuring transparency, and adapting legislation to the realities of digital transformation.

Keywords: *digitalization of administrative procedures, administrative procedure, automated decision-making, discretionary powers, individual rights, proper administrative procedure, administrative and legal boundaries, electronic administrative services.*

Постановка проблеми. Цифровізація публічного управління в Україні є одним із ключових напрямів модернізації держави та трансформації взаємодії між особою й адміністративними органами. Активне впровадження електронних адміністративних послуг, розвиток цифрових платформ та автоматизація управлінських процесів зумовлюють поступовий перехід від традиційної, переважно паперової, адміністративної процедури до її електронної форми. Така трансформація спрямована на підвищення ефективності, швидкості та доступності адміністративних рішень.

Водночас цифровізація адміністративних процедур не є виключно технічним або організаційним процесом. Вона безпосередньо впливає на реалізацію прав особи у взаємовідносинах з адміністративними органами, змінюючи зміст і механізми здійснення процесуальних гарантій. Йдеться, зокрема, про право бути вислуханим, право брати участь у процедурі, право на отримання обґрунтованого рішення та право на ефективне оскарження. У цифровому середовищі ці гарантії набувають нових форм або, навпаки, можуть фактично звужуватися.

Особливої актуальності набуває проблема автоматизованого прийняття адміністративних рішень, за якого роль людини у процесі ухвалення рішення істотно зменшується або зводиться до формального контролю. За відсутності чітко визначених адміністративно-правових меж такої автоматизації виникає ризик підміни дискреційних повноважень

адміністративного органу алгоритмічними рішеннями, що не завжди враховують індивідуальні обставини справи та можуть бути непрозорими для особи.

Незважаючи на активний розвиток цифрових інструментів у сфері публічного управління, адміністративно-правове регулювання цих процесів залишається фрагментарним і не забезпечує належного рівня правових гарантій. Чинне законодавство лише частково адаптоване до умов цифровізації адміністративних процедур, що ускладнює реалізацію принципів належної адміністративної процедури в електронному середовищі.

Ключова проблема полягає у тому, що цифровізація адміністративних процедур в Україні відбувається швидше, ніж формування ефективних адміністративно-правових механізмів захисту прав особи. Це зумовлює необхідність комплексного наукового аналізу меж цифровізації адміністративних процедур та визначення правових інструментів, які забезпечуватимуть баланс між ефективністю публічного управління і гарантіями прав особи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій проблеми. Проблематика адміністративної процедури та забезпечення прав особи у сфері публічного управління є традиційно актуальною для адміністративно-правової науки та отримала ґрунтовне теоретичне обґрунтування у працях вітчизняних учених-адміністративістів, зокрема В. Б. Авер'янов, Т. О. Коломоєць, С. Г. Стеценко, О. В. Кузьменко та інших, у яких сформовано базові підходи до розуміння адміністративної процедури, її принципів та значення для забезпечення прав особи.

У сучасних дослідженнях дедалі більшої уваги набувають питання трансформації публічного управління в умовах цифровізації, впровадження електронних адміністративних послуг та використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності органів державної влади. У цьому контексті науковці акцентують увагу на підвищенні ефективності управлінських процесів, доступності адміністративних послуг та оптимізації взаємодії між державою і особою.

Окремі аспекти вдосконалення адміністративно-правового регулювання та забезпечення прав особи в умовах сучасних трансформацій публічного управління розглядаються у працях Наталія Зеновіївна Деревянко, в яких обґрунтовується необхідність адаптації адміністративно-правових механізмів до сучасних викликів та забезпечення належного рівня гарантій прав особи [12].

Водночас у наукових працях Андрій Володимирович Боровик досліджуються питання вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності органів публічної влади та забезпечення ефективного правозастосування [2; 3].

Разом із тим аналіз наукових праць свідчить, що більшість досліджень зосереджується переважно на організаційних та інституційних аспектах функціонування публічного управління, тоді як адміністративно-правові межі цифровізації адміністративних процедур та її вплив на реалізацію процесуальних прав особи залишаються недостатньо дослідженими.

Окремого наукового осмислення потребує питання автоматизованого прийняття адміністративних рішень, яке в умовах цифрової трансформації публічного управління набуває особливої актуальності. У науковій літературі відсутній комплексний підхід до визначення меж використання алгоритмічних рішень у діяльності адміністративних органів та їх впливу на забезпечення прав особи.

Отже, попри наявність значної кількості наукових напрацювань, відсутній цілісний адміністративно-правовий підхід до визначення меж цифровізації адміністративних процедур та формування ефективних гарантій захисту прав особи.

Метою статті є узагальнення та адміністративно-правовий аналіз наукових підходів до цифровізації адміністративних процедур в Україні, визначення меж їх правового регулювання, а також виявлення ризиків для реалізації прав особи в умовах автоматизації управлінських процесів. *Методологічні засоби* дослідження зумовлені його теоретико-правовим характером. У процесі дослідження використано метод інформаційного пошуку, а також методи аналізу, синтезу та узагальнення, що дозволило систематизувати наукові підходи до цифровізації адміністративних процедур і сформулювати висновки щодо меж їх правового регулювання та ризиків для прав особи.

Виклад основного матеріалу. Цифровізація публічного управління є одним із ключових напрямів трансформації сучасної держави, що безпосередньо впливає на зміст та форму адміністративних процедур. У сучасних умовах вона розглядається як процес впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність органів публічної влади з метою підвищення ефективності управлінських процесів, забезпечення доступності адміністративних послуг та оптимізації взаємодії між державою і особою [13].

Традиційна адміністративна процедура, яка історично ґрунтувалася на паперовому документообігу та безпосередній взаємодії між посадовою особою і заявником, зазнає суттєвих змін у зв'язку з цифровою трансформацією. Впровадження електронних сервісів, цифрових платформ, автоматизованих систем обробки даних та електронної ідентифікації зумовлює перехід до нової моделі адміністративної процедури, у межах якої значна частина дій здійснюється без фізичної присутності особи [2].

Нормативно-правове забезпечення цифровізації адміністративних процедур в Україні формується під впливом загальних тенденцій розвитку електронного урядування та включає як базові акти, що регулюють адміністративні процедури, так і спеціальне законодавство у сфері цифрових послуг. Важливе значення у цьому контексті має Закон України «Про адміністративну процедуру», який визначає загальні засади взаємодії особи з адміністративними органами, однак не враховує повною мірою специфіку здійснення процедур в електронному середовищі, що зумовлює наявність певних прогалин у правовому регулюванні [3].

У науковій літературі цифровізація адміністративних процедур розглядається як складова ширшого процесу цифрової трансформації публічного управління, що впливає не лише на технічні аспекти діяльності адміністративних органів, але й на зміст адміністративно-правових відносин. Зокрема, у працях Наталії Зеновіївни Деревянко акцентується увага на необхідності адаптації механізмів публічного управління до сучасних викликів, пов'язаних із цифровізацією та трансформацією функцій держави [4, с. 56–61]. Водночас Андрій Володимирович Боровик звертає увагу на необхідність забезпечення ефективного правового регулювання діяльності органів публічної влади в умовах сучасних трансформацій та підвищення якості правозастосування [5, с. 264].

Разом із тим цифровізація адміністративних процедур не зводиться виключно до технічного вдосконалення управлінських процесів. Вона зумовлює зміну самої природи адміністративної процедури, трансформуючи її з процесу безпосередньої взаємодії у форму електронної комунікації, що супроводжується використанням алгоритмічних рішень та автоматизованих систем. Така трансформація, з одного боку, сприяє підвищенню ефективності та швидкості прийняття рішень, а з іншого – створює нові виклики для забезпечення процесуальних прав особи [6].

Особливого значення набуває питання співвідношення цифровізації адміністративних процедур із принципами належної адміністративної процедури, зокрема правом бути вислуханим, правом на участь у процедурі, правом на отримання мотивованого рішення та правом на його оскарження. У цифровому середовищі реалізація зазначених прав набуває нових форм і потребує додаткового нормативного врегулювання, що зумовлює необхідність подальшого розвитку адміністративно-правової доктрини [7].

Таким чином, цифровізація адміністративних процедур є складним багатовимірним явищем, яке поєднує у собі як технологічні, так і правові аспекти та суттєво впливає на трансформацію адміністративно-правових відносин. Її подальший розвиток потребує не лише технічного вдосконалення, але й чіткого визначення меж адміністративно-правового регулювання, що створює підґрунтя для аналізу нормативно-правових засад цифровізації адміністративних процедур.

В умовах трансформації публічного управління формування нормативно-правового забезпечення адміністративних процедур в Україні відбувається поступово та має комплексний характер. Воно охоплює як загальні акти адміністративного права, так і спеціальне законодавство у сфері електронного урядування, що зумовлено складністю цифрових процесів та їх міжгалузевою природою.

Ключове значення у системі правового регулювання має Закон України «Про адміністративну процедуру», який визначає загальні засади взаємодії особи з адміністративними органами, порядок прийняття адміністративних актів та процесуальні гарантії прав учасників процедури [8]. Водночас зазначений закон переважно орієнтований на традиційну модель адміністративної діяльності та не враховує повною мірою особливості здійснення процедур в електронному середовищі. Крім того, важливе значення для регулювання адміністративних процедур має Кодекс адміністративного судочинства України, який закріплює основоположні принципи адміністративного судочинства, зокрема принцип верховенства права, пропорційності, рівності учасників процесу та обґрунтованості рішень [22]. Зазначені принципи мають універсальний характер і поширюються також на сферу адміністративних процедур, у тому числі в умовах їх цифровізації, що забезпечує додаткові гарантії захисту прав особи.

Окремі елементи функціонування адміністративних процедур в цифровому форматі врегульовано у спеціальному законодавстві. Зокрема, закони України «Про електронні довірчі послуги» та «Про електронні документи та електронний документообіг» визначають правові засади електронної ідентифікації, використання електронного підпису та юридичну силу електронних документів [9; 10]. Саме ці акти створюють нормативну основу для реалізації адміністративних процедур із застосуванням цифрових технологій.

Практичний вимір трансформації адміністративних процедур пов'язаний із розвитком електронних адміністративних послуг та використанням цифрових платформ, що забезпечують дистанційну взаємодію особи з органами публічної влади та сприяють підвищенню доступності відповідних послуг [11].

Аналіз наукових підходів свідчить про наявність фрагментарності чинного регулювання, оскільки норми, що стосуються цифровізації адміністративних процедур, містяться у різних нормативно-правових актах і не утворюють цілісної системи. Такий стан ускладнює практичне застосування відповідних норм та створює ризики для належного забезпечення прав особи [12, с. 45].

Крім того, у науковій літературі обґрунтовується, що чинне нормативно-правове регулювання не враховує належним чином специфіку

використання автоматизованих систем у діяльності адміністративних органів, зокрема не визначає меж їх застосування та механізмів контролю, що свідчить про наявність істотних прогалин у правовому регулюванні [13, с. 78].

У результаті, чинне нормативно-правове забезпечення адміністративних процедур в Україні поєднує у собі як базові правові засади, так і суттєві недоліки, що проявляються в умовах їх цифрової трансформації. Це зумовлює необхідність подальшого вдосконалення законодавства та формування цілісного підходу до правового регулювання відповідних процесів.

Однією з ключових умов ефективного функціонування адміністративних процедур є дотримання принципів належної адміністративної процедури, які забезпечують захист прав особи у взаємовідносинах із органами публічної влади. До таких принципів традиційно відносять право бути вислуханим, право на участь у процедурі, обов'язок прийняття мотивованого рішення та забезпечення права на його оскарження [14, с. 28–32].

В умовах трансформації публічного управління механізми реалізації зазначених принципів зазнають суттєвих змін. Зокрема, право бути вислуханим набуває форми електронної взаємодії, що передбачає подання заяв, пояснень та заперечень через цифрові сервіси. Такий підхід спрощує доступ до адміністративної процедури, однак водночас може створювати труднощі у разі обмеженого доступу до цифрових ресурсів або виникнення технічних збоїв [15, с. 64].

Особливого значення набуває реалізація права на участь у адміністративній процедурі, яке в сучасних умовах дедалі частіше здійснюється через електронні платформи. Водночас відсутність альтернативних способів взаємодії може призводити до фактичного обмеження доступу окремих категорій осіб до адміністративних процедур, що ставить під сумнів дотримання принципу рівності [15, с. 66–67].

Проблемним аспектом є забезпечення принципу мотивованості адміністративного рішення. У випадку використання автоматизованих систем або алгоритмічних рішень особа не завжди має можливість зрозуміти логіку прийнятого рішення, що ускладнює його оцінку та подальше оскарження. Така ситуація свідчить про необхідність забезпечення прозорості функціонування відповідних систем та їх підконтрольності [16, с. 112–114].

Не менш важливим є право на оскарження адміністративного рішення, яке в умовах цифровізації повинно гарантуватися не лише формально, але й фактично. Зокрема, складність доступу до інформації про прийняте рішення або відсутність чітко визначених процедур оскарження

електронних рішень може суттєво обмежувати реалізацію цього права [16, с. 115].

У сучасних наукових дослідженнях підкреслюється необхідність адаптації процесуальних гарантій до умов цифрової трансформації публічного управління. Зокрема, у працях Наталія Зеновійвна Деревянко обґрунтовується важливість забезпечення належного рівня захисту прав особи в умовах зміни адміністративно-правових механізмів [4, с. 56–61], тоді як Андрій Володимирович Боровик акцентує увагу на необхідності дотримання принципів адміністративного права незалежно від форми реалізації управлінських функцій [5, с. 264].

Відтак, принципи належної адміністративної процедури зберігають своє фундаментальне значення, однак їх реалізація в умовах цифровізації потребує суттєвого переосмислення та нормативного уточнення. Це, у свою чергу, зумовлює необхідність аналізу автоматизованого прийняття адміністративних рішень та визначення меж його допустимості.

Сучасний етап розвитку публічного управління характеризується впровадженням автоматизованих систем обробки даних, що зумовлює використання алгоритмічних рішень у діяльності адміністративних органів. Такі рішення передбачають застосування програмних засобів для аналізу інформації та формування результату без безпосередньої участі посадової особи, що істотно змінює традиційні підходи до здійснення адміністративних процедур [17, с. 73–75].

Особливого значення у цьому контексті набуває питання допустимості автоматизованого прийняття адміністративних рішень. Використання алгоритмів сприяє підвищенню швидкості та ефективності прийняття рішень, однак водночас може призводити до формалізації процедур та ігнорування індивідуальних обставин справи, що суперечить сутності адміністративної діяльності [18, с. 91]. У європейському правовому просторі питання автоматизованого прийняття рішень врегульовано положеннями Загального регламенту про захист даних (Regulation (EU) 2016/679), зокрема статтею 22, яка передбачає право особи не піддаватися рішенню, що ґрунтується виключно на автоматизованій обробці даних і має правові наслідки [23]. Такий підхід підкреслює необхідність збереження участі людини у процесі прийняття рішень та може бути використаний як орієнтир для вдосконалення національного адміністративно-правового регулювання.

Ключовим є співвідношення автоматизованих рішень із дискреційними повноваженнями адміністративних органів. Дискреція передбачає можливість вибору між кількома правомірними варіантами з урахуванням конкретних обставин, тоді як алгоритмічні рішення обмежені закладеною логікою, що обумовлює необхідність визначення меж їх застосування.

Не менш важливим є питання відповідальності за прийняті рішення, оскільки використання автоматизованих систем ускладнює визначення суб'єкта відповідальності та створює ризики для забезпечення прав особи.

У наукових дослідженнях підкреслюється необхідність забезпечення контролю за функціонуванням таких систем та дотримання принципів законності і обґрунтованості адміністративних рішень незалежно від форми їх прийняття. Зокрема, Андрій Володимирович Боровик наголошує на важливості ефективного правового регулювання діяльності органів публічної влади [5, с. 264], тоді як Наталія Зеновівна Деревянко акцентує увагу на необхідності адаптації адміністративно-правових механізмів до умов цифрової трансформації [4, с. 56–61].

Автоматизоване прийняття адміністративних рішень є об'єктивним етапом розвитку публічного управління, однак його застосування потребує чіткого визначення правових меж та забезпечення належного балансу між ефективністю управління і гарантіями прав особи.

У процесі трансформації публічного управління особливого значення набуває оцінка ризиків, які виникають у зв'язку з впровадженням цифрових технологій в адміністративні процедури. Незважаючи на очевидні переваги цифровізації, її розвиток супроводжується низкою викликів, що безпосередньо впливають на реалізацію та захист прав особи.

Одним із ключових ризиків є обмеження доступу до адміністративних процедур для окремих категорій осіб, що зумовлено нерівномірним рівнем цифрової грамотності та доступу до технічних засобів. Така ситуація може призводити до фактичної дискримінації осіб, які не мають можливості повноцінно користуватися електронними сервісами, що суперечить принципу рівності [20, с. 41].

Іншим важливим аспектом є проблема непрозорості алгоритмічних рішень, які використовуються в автоматизованих системах. Відсутність доступу до логіки прийняття рішення унеможливорює його повноцінну перевірку та ставить під сумнів дотримання принципу обґрунтованості адміністративних актів [21, с. 88].

Суттєвим ризиком також є технічні збої та помилки в роботі інформаційних систем, які можуть призводити до неправомірних рішень або затримок у наданні адміністративних послуг. У таких випадках виникає проблема оперативного реагування та відновлення порушених прав особи, що не завжди належним чином врегульовано законодавством.

Не менш важливим є ускладнення реалізації права на оскарження адміністративних рішень у цифровому середовищі. Відсутність зрозумілих механізмів подання скарг, складність ідентифікації порушення та технічні бар'єри можуть істотно обмежувати доступ до ефективного захисту прав [20, с. 44].

У наукових дослідженнях також звертається увага на ризики надмірної формалізації адміністративних процедур, що виникають унаслідок їх автоматизації. Зокрема, у працях Наталія Зеновіївна Деревянко підкреслюється необхідність забезпечення балансу між ефективністю управління та гарантіями прав особи [4, с. 56–61], тоді як Андрій Володимирович Боровик акцентує увагу на важливості належного правового регулювання діяльності органів публічної влади [5, с. 264].

З огляду на викладене, цифровізація адміністративних процедур поряд із позитивними наслідками породжує комплекс ризиків для реалізації прав особи, що потребує їх належного врахування при формуванні адміністративно-правової політики та подальшого вдосконалення правового регулювання.

Виявлені проблеми та ризики цифровізації адміністративних процедур зумовлюють необхідність удосконалення адміністративно-правового регулювання з метою забезпечення належного балансу між ефективністю публічного управління та гарантіями прав особи. У цьому контексті доцільним є формування комплексного підходу до правового забезпечення цифрової трансформації адміністративної діяльності.

Насамперед потребує законодавчого закріплення понятійний апарат у сфері цифровізації адміністративних процедур, зокрема визначення таких категорій, як «електронна адміністративна процедура», «автоматизоване адміністративне рішення» та «алгоритмічне управлінське рішення». Відсутність чітких дефініцій ускладнює правозастосування та створює передумови для неоднозначного тлумачення відповідних норм.

Важливим напрямом є визначення меж застосування автоматизованих систем у процесі прийняття адміністративних рішень. Зокрема, доцільним є законодавче закріплення положення про недопустимість повної автоматизації рішень у справах, що потребують індивідуальної оцінки обставин, а також обов'язковість участі посадової особи у прийнятті остаточного рішення у таких випадках.

Окремої уваги потребує забезпечення прозорості алгоритмічних рішень. У цьому контексті доцільним є запровадження обов'язку адміністративних органів розкривати загальні принципи функціонування автоматизованих систем, а також надавати особі інформацію про підстави прийняття відповідного рішення. Такий підхід сприятиме реалізації принципу мотивованості адміністративного акта та підвищенню рівня довіри до публічної влади [21, с. 90].

Не менш важливим є вдосконалення механізмів захисту прав особи у цифровому середовищі. Зокрема, необхідно забезпечити доступність альтернативних (нецифрових) способів участі у адміністративних процедурах, удосконалити порядок оскарження електронних

адміністративних рішень, а також передбачити спеціальні гарантії для осіб, які не мають достатнього рівня цифрової грамотності [20, с. 44].

Крім того, доцільним є нормативне врегулювання питань відповідальності за прийняття рішень із використанням автоматизованих систем. Зокрема, має бути чітко визначено суб'єкта відповідальності, а також встановлено механізми контролю за функціонуванням відповідних систем.

У наукових дослідженнях також підкреслюється необхідність адаптації адміністративно-правових механізмів до умов цифрової трансформації. Зокрема, Наталія Зеновівна Деревянко звертає увагу на важливість забезпечення належного рівня гарантій прав особи в умовах сучасних викликів [4, с. 56–61], тоді як Андрій Володимирович Боровик акцентує увагу на необхідності вдосконалення правового регулювання діяльності органів публічної влади [5, с. 264].

Відтак, удосконалення адміністративно-правового регулювання цифровізації адміністративних процедур має здійснюватися шляхом комплексного оновлення законодавства, спрямованого на визначення меж автоматизації, забезпечення прозорості алгоритмічних рішень та посилення гарантій захисту прав особи.

Висновки. У статті здійснено комплексний адміністративно-правовий аналіз цифровізації адміністративних процедур в Україні та встановлено, що цифрова трансформація публічного управління істотно змінює зміст і механізми реалізації адміністративних процедур. Визначено, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій сприяє підвищенню ефективності діяльності органів публічної влади, однак водночас породжує нові виклики для забезпечення прав особи.

Обґрунтовано, що чинне нормативно-правове забезпечення цифровізації адміністративних процедур має фрагментарний характер і не формує цілісної системи правового регулювання. Встановлено, що відсутність чітко визначених меж застосування автоматизованих систем, недостатня прозорість алгоритмічних рішень, а також ускладнення реалізації процесуальних прав особи негативно впливають на ефективність адміністративної діяльності та рівень захисту прав людини.

Доведено, що цифровізація адміністративних процедур не повинна призводити до формалізації адміністративної діяльності та обмеження дискреційних повноважень адміністративних органів у випадках, що потребують індивідуального підходу. Наголошено на необхідності збереження та адаптації принципів належної адміністративної процедури до умов цифрового середовища.

З урахуванням отриманих результатів сформульовано такі пропозиції:

1. Закріпити на законодавчому рівні понятійний апарат у сфері цифровізації адміністративних процедур, зокрема визначити поняття електронної адміністративної процедури та автоматизованого адміністративного рішення.

2. Визначити межі застосування автоматизованих систем у діяльності адміністративних органів, передбачивши обов'язковість участі посадової особи у прийнятті рішень, що потребують індивідуальної оцінки обставин.

3. Запровадити механізми забезпечення прозорості алгоритмічних рішень, зокрема обов'язок розкриття загальних принципів їх функціонування та обґрунтування прийнятих рішень.

4. Удосконалити процедури оскарження адміністративних рішень у цифровому середовищі, забезпечивши їх доступність, зрозумілість та ефективність.

5. Передбачити альтернативні (нецифрові) способи участі особи у адміністративних процедурах з метою запобігання цифровій дискримінації.

6. Врегулювати питання відповідальності за прийняття рішень із використанням автоматизованих систем, визначивши суб'єктів такої відповідальності та механізми контролю.

Таким чином, подальший розвиток цифровізації адміністративних процедур має здійснюватися на основі поєднання інноваційних підходів до публічного управління з належним рівнем адміністративно-правових гарантій захисту прав особи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дерев'янко Н. З. Актуальні питання вдосконалення адміністративно-правового регулювання в умовах трансформації публічного управління. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 56–61.
2. Боровик А. В. Адміністративно-правове забезпечення діяльності органів публічної влади в Україні. *Право і суспільство*. 2022. № 4. С. 262–266.
3. Боровик А. В. Проблеми правозастосування у діяльності органів публічної влади. *Юридична наука*. 2021. № 3. С. 112–118.
4. Дерев'янко Н. З. Адміністративно-правові механізми забезпечення прав особи в умовах цифровізації. *Публічне право*. 2024. № 1. С. 48–54.
5. Авер'янов В. Б. Адміністративне право України: академічний курс : підручник. Київ: Юридична думка, 2019. 624 с.
6. Коломосьць Т. О. Адміністративне право України: підручник. Київ: Ін Юре, 2020. 576 с.
7. Стеценко С. Г. Адміністративне право України. Київ: Алерта, 2018. 512 с.
8. Закон України «Про адміністративну процедуру» від 17 лютого 2022 р. № 2073-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2022.
9. Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 5 жовтня 2017 р. № 2155-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017.
10. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 р. № 851-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003.

11. Кабінет Міністрів України. Портал державних послуг «Дія». URL: <https://diia.gov.ua> (дата звернення: 30.04.2026).
12. Кузьменко О. В. Проблеми адміністративно-правового регулювання цифровізації публічного управління. *Юридичний вісник*. 2023. № 2. С. 42–47.
13. Шаповал В. М. Цифровізація публічного управління: правові аспекти. *Право України*. 2022. № 7. С. 75–80.
14. Мельник Р. С. Принципи належної адміністративної процедури: теоретико-правовий аспект. *Вісник адміністративного судочинства*. 2021. № 3. С. 25–33.
15. Кравчук В. М. Реалізація процесуальних прав особи в умовах цифровізації адміністративних процедур. *Юридична Україна*. 2024. № 5. С. 63–68.
16. Гончарук С. Т. Адміністративні процедури та їх цифрова трансформація. *Публічне право*. 2023. № 3. С. 110–116.
17. Бондаренко О. М. Автоматизація управлінських рішень у публічному адмініструванні. *Держава та право*. 2022. № 90. С. 70–76.
18. Литвиненко І. В. Дискреційні повноваження адміністративних органів: сучасні виклики. *Юридична наука*. 2023. № 1. С. 89–95.
19. Петренко О. В. Відповідальність у сфері автоматизованого прийняття рішень. *Право і суспільство*. 2024. № 2. С. 118–123.
20. Сидоренко Н. О. Цифрова нерівність як проблема реалізації прав особи. *Юридичний вісник*. 2023. № 4. С. 40–45.
21. Ткаченко А. Л. Прозорість алгоритмічних рішень у публічному управлінні. *Публічне право*. 2024. № 2. С. 85–92.
22. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005.
23. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 (General Data Protection Regulation). *Official Journal of the European Union*. 2016.